

Απόηχοι υπερπόντιων ταξιδιών

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΜΑΝΩΛΗΣ ΡΟΔΑΝΑΚΗΣ
Έφεδρος Α' Μηχανικός

Η πειρατεία, καθώς και άλλων ειδών ληηλασίες, δεν είναι σημείο των καιρών μας. Αντίθετα ταλαιάζουν τους ναυτικούς εδώ και αιώνες, από τις θρυλικές πειρατικές φιγούρες του Μεσαίωνα και τα αθώα πηλιάτσικα στα φορτία στα μέσα του περασμένου αιώνα μέχρι τις επιθέσεις «τελευταίας τεχνολογίας» της εποχής μας. Σπονδυλωτές ιστορίες του έφεδρου Α' μηχανικού Μανώλη Ροδανάκη αποκαλύπτουν όλο το εύρος της καταλήστευσης των έμφορτων πηλιών

Από την εμφάνιση των πρώτων θαλάσσιων μεταφορών, τα πλεούμενα διακινούσαν ποικίλα αγαθά, μεικτά φορτία, εμπορεύματα, γεννήματα, επιβάτες. Οι εμπορικές συναλλαγές των προϊόντων από τις πηγές παραγωγής στους τόπους κατανάλωσης ισοδυναμούσε κατά κάποιον τρόπο με δίκαιη κατανομή του πλούτου για την ευημερία των ανθρώπων. Στις μαζικές μεταφορές καιροφυλακτούσε ανέκαθεν ο κίνδυνος ολικής ή μερικής απώλειας πλοίου και φορτίων μέχρι να φτάσουν στον προορισμό τους. Τα καράβια αντιμετώπιζαν απρόβλεπτες συνθήκες στην πάλη με τα κύματα. Όμως, παρά την πανίσχυρη κατασκευή τους, έμοιαζαν με ανοχύρωτα φρούρια, εκτεθειμένα σε ληστείες, κλοπές και πει-

ρατείες. Οι ναυτικοί εκτός από τους φυσικούς κινδύνους ασφάλειας και ζωής στη θάλασσα, βίωναν ανέκαθεν επικίνδυνα περιστατικά. Ο συγκεντρωμένος πλούτος, οι πολύτιμες παρτίδες, το σύνολο ή μέρος του φορτίου, ο εξοπλισμός γενικά, προκαλούσαν ανέκαθεν από επίδοξους πλιατσικολόγους μέχρι οργανωμένες συμμορίες. Οι μπουκαδόροι κάθε διαμετρήματος είναι συνήθως οπλισμένοι και προετοιμασμένοι να πετύχουν τον σκοπό τους. Για την αντιμετώπιση των δολιοφθορών, αποφασίστηκαν κατά καιρούς διεθνώς διάφορα μέτρα πρόληψης και καταστολής. Καθιερώθηκαν για τα πληρώματα εκπαιδευτικά γυμνάσια, επαγρύπνηση, διπλοβάρδιες, ανοιχτή ραδιοεπικοινωνία, συναγερμός, συριγμοί,

χρήση φωτοβολίδων, πυροσβεστήρων, μάνικες με εκτόξευση νερού κλπ. Μεταγενέστερα, με τη ραγδαία εξέλιξη της ναυπηγικής, εμφανίστηκαν τα εξειδικευμένα πλοία, επιβατηγά, εμπορευματοκιβωτίων, υγρών και ξηρών φορτίων. Οι νέες καινοτομίες αφορούσαν στην ασφάλεια των μεταφορών. Διευκολύνθηκε η διαμετακόμιση μικρών παρτίδων, συντομεύτηκε ο χρόνος παράδοσης, περιορίστηκαν οι απώλειες από κλοπές και καταστροφές.

Τα καράβια στα λιμάνια ήταν πεδίο ανταγωνισμού και ελπίδας για τους εκάστοτε ντόπιους. Χωρίς να εξαιρούνται τα πληρώματα, οι επιδρομές στα γενικά φορτία από λιμενεργάτες και οι απώλειες από σαλταδόρους καταντούσαν πραγματική

μάστιγα. Ένας κόσμος άγνοιας, αθωότητας, φτώχειας και εξαθλίωσης άλλης εποχής! Τσούρμιο από κατατρεγμένους, παρίες και χαμένους γύρευε μια μπουκιά ψωμί για να επιβιώσει. Υποψήφιοι λαθρομετανάστες, μπομποτήδες, αγαπητικές, πετσικόμηδες, μπαρμπέρηδες, μάγοι, ραφτάδες, έκαναν δουλειές του ποδαριού, προσφέροντας υπηρεσίες στα πληρώματα που από φιλότιμο ή ανάγκη δεν άφηναν κανένα παραπονεμένο. Παλιατζήδες έδειχναν ενδιαφέρον για υπολείμματα φορτίων, ξυλεία, σπηρά, κάβους, συρματόσχοινα, βαρέλια. Έκαναν ανατολίτικα παζάρια και πλήρωναν σε μετρητά. Στον μπρούτζο είχαν ιδιαίτερη προτίμηση. Με μαγνήτη ξεχώριζαν το καθαρό υλικό. Ακουγόταν εξωπραγματικό να ρωτά ελληνικότα-

τα ένας Γιαπωνέζος: «*Μάστορα, έχει μπρούτζα, ρε;*». Οι εξοδούχοι συνήθως δεν υποψιάζονταν τους κινδύνους που καιροφυλακτούσαν σε κάθε τόπο και κυκλοφορούσαν χωρίς βασικές προφυλάξεις. Συχνά έπεφταν θύματα κακοποιών, αλητών, απατεώνων ή νταβατζήδων, που άρπαζαν χρήματα και προσωπικά αντικείμενα. Σε μερικές περιπτώσεις που αντιστάθηκαν, ξυλοκοπήθηκαν βάναυσα και χάθηκαν ζωές. Οι προθέσεις των κοριτσιών δεν ήταν πάντα αθώες. Στις τσάντες τους, πέρα από τα σεξουαλικά εξαρτήματα, υπήρχε κάποιο αναισθητικό σπρέι, μαχαίρι ή σπιλέτο στις μπότες, περόνη ή καρφίτσα στα μαλλιά. Μιλούσαν για αυτοάμυνα και αποδεικνύονταν δολοφονικά εργαλεία σε περίπτωση που απειλούνταν.

Καλοπροαίρετοι, σοβαροί και περιεργοί επισκέπτες παρακαλούσαν να ξεναγηθούν στα πλοία. Φωτογράφιζαν με ζήλο όσα τους εντυπωσίαζαν, ζητούσαν να δουν χρηστικά ευρωπαϊκά εργαλεία, να πληροφορηθούν για τεχνικές, να πάρουν ιδέες. Έτσι απλά μιμήθηκαν, βελτίωσαν και εξελίχθηκαν σε πρωτοπόρους στις νέες τεχνολογίες. Άλλοι, πιο καλλιεργημένοι θαυμαστές της σκέψης των αρχαίων Ελλήνων, ενδιαφέρονταν να μάθουν για την καθημερινότητα στην πατρίδα. Πολλές φορές αποδείχθηκαν περισσότερο ενημερωμένοι για τον πολιτισμό μας και ανταπέδιδαν τη φιλοξενία στον χώρο τους. Καθώς η παγκοσμιοποίηση των μέσων ενημέρωσης δεν είχε ακόμη σημειωθεί, η προσωπική επικοινωνία έπαιξε σημαντικό ρόλο. Σε

αντίθεση με την κακοπροαίρετη υστεροφημία των ναυτικών, τέτοιες συναναστροφές που θεωρούνται ψιλά γράμματα για τους κατεξοχήν Ελληνόφρονες, αναβάθμιζαν την πατρίδα στην εκτίμηση των ξένων, με πρεσβευτές τους εργάτες της θάλασσας και εθνικό κεφάλαιο τη γαλανόλευκη σημαία. Τα σαράντα χρόνια νοσταλγίας των ταξιδιών μου στις εσχατιές των ωκεανών έχουν αφήσει παρακαταθήκη θετικές και αρνητικές μνήμες. Πριν από τη Διεθνή Έκθεση της Οσάκα το 1970-72, η Ιαπωνία με τη βιομηχανική επανάσταση σε κάθε τομέα δραστηριότητας είχε κατακλείσει τον κόσμο με ηλεκτρονικά